

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019 Klára Šmejkalová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vztah k vlastní erotické lásce u LGBT členů katolické církve

LGBT Catholic Church Members: The Relation to One's Erotic Love

Klára Šmejkalová

Vedoucí práce: PhDr. Andrea Beláňová, Ph.D.

Studijní program: Psychologie

Studijní obor: B PS-SPP

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vztah k vlastní erotické lásce u LGBT členů katolické církve vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 18.4. 2019

.....

podpis

Děkuji PhDr. Andree Beláňové, Ph.D. za její odborné vedení a vstřícné rady po čase vypracovávání této práce.

ABSTRAKT

Vztah k vlastní erotické lásce u LGBT členů katolické církve

Práce se zabývá problematikou katolické víry a menšinové sexuální orientace u dospělých mužů žijících na území ČR. Zřetel je brán na formování a prožívání identity ve vztahu ke zmíněným fenoménům a přitom je vycházeno z vývojových teorií E. H. Eriksona a J. E. Marcii. Práce se skládá ze dvou částí: z teoretické a empirické. V teoretické části jsou vymezeny pojmy identita, LGBT a katolicismus, s kterými se nadále pracuje. Dále jsou představeny zmíněné vývojové teorie a nakonec se práce věnuje 3 druhům identit: genderové, sexuální a náboženské. V empirické části jsou analyzovány rozhovory s 6 informanty metodou kazuistik. Použit byl polostrukturovaný dotazník vytvořený autorkou této práce. Výsledkem jsou čtyři tematické bloky, které vyplynuly ze získaných dat. Ukázalo se, že průnik mezi vírou a sexualitou u LGBT katolíků v ČR je daný osobností a zázemím každého informanta, ale spěje k rovnováze v rámci udržení stabilní a kontinuální identity.

KLÍČOVÁ SLOVA

identita, LGBT, katolicismus, víra, gender

ABSTRACT

LGBT Catholic Church Members: The Relation to One's Erotic Love

The thesis deals with the issue of Catholic faith and minority sexual orientation in adult men living in the Czech Republic. Consideration is given to the formation and experience of identity in relation to the aforementioned phenomena, and yet is based on the development theories of E. H. Erikson and J. E. Marcia. The thesis consists of two parts: theoretical and empirical. The theoretical part defines the concepts of identity, LGBT and Catholicism and continues working with these concepts. Furthermore, the mentioned development theories are introduced and finally the thesis deals with three types of identities: gender, sexual and religious. Empirical part analyzes interviews with six informants using case reports. A semi-structured questionnaire created by the author of this thesis was used. As an outcome, there are four thematic blocks resulting from the data obtained. It showed that the intersection between faith and sexuality in LGBT Catholics in the Czech Republic is given by the personality and background of each informant, however it is moving towards balance in sustainable and continuous identity.

KEYWORDS

identity, LGBT, Catholicism, faith, gender

OBSAH

1 Úvod.....	8
2 Teoretická část	9
2.1 Vymezení pojmů.....	9
2.1.1 Identita	9
2.1.2 LGBT	10
2.1.3 Katolicismus v ČR.....	11
2.2 Vytváření identity.....	12
2.2.1 Vytváření identity dle Eriksona.....	12
2.2.2 Vytváření identity dle Marcii	13
2.3 Druhy identity	14
2.3.1 Genderová identita.....	14
2.3.2 Sexuální identita	15
2.3.3 Náboženská identita	16
3 Empirická část.....	17
3.1 Výzkumná otázka	17
3.2 Výzkumný soubor.....	18
3.2.1 Jonáš.....	18
3.2.2 Filip	18
3.2.3 Patrik	19
3.2.4 Aleš	19
3.2.5 Mikuláš	19
3.2.6 Richard.....	20
3.3 Metoda sběru a zpracování dat	20
3.3.1 Případové studie.....	20
3.4 Informovaný souhlas	21
3.5 Hlubkový rozhovor	21
3.6 Analýza rozhovorů.....	22
3.6.1 Sociální sítě.....	22
3.6.2 Prolínání identit (sexualita a víra).....	25
3.6.3 Samota.....	28
3.6.4 Víra a křesťanské instituce	31

4	Diskuze	34
5	Závěr	37
6	Seznam použitých zdrojů	38
7	Přílohy - Polostrukturovaný dotazník	40

1 Úvod

Problematika vztahu víry v rámci Římskokatolické církve a menšinové sexuality je kontroverzním a na vědeckém poli poměrně málo zmapovaným tématem. Podíl na tom má bezesporu mediální obraz katolické církve a stále přetrvávající stigmatizace lidí s menšinovou sexualitou v naší společnosti. Ráda bych předkládanou práci přispěla ke zmíněné problematice a napomohla alespoň malým dílem k vědeckému zkoumání fenoménu víry a sexuality.

Má práce má dvě části: teoretickou a empirickou. V teoretické části se snažím postihnout především vztah mezi sexuální a náboženskou identitou. První kapitola obsahuje teoretické vymezení pojmů identita, LGBT a katolicismus, s kterými nadále pracuji. Druhá kapitola představuje dvě ústřední vývojové teorie identity E.H. Eriksona a J. E. Marcii, z kterých vycházím. Třetí kapitola se zaměřuje na druhy identity: genderovou, sexuální a náboženskou. V empirické části se zabývám analýzou rozhovorů s šesti informanty metodou kazuistik. K rozhovorům jsem použila mnou vytvořený polo-strukturovaný dotazník čítající dvacet dva otázek, který je možné nalézt v přílohách této práce.

Cílem práce je zmapovat formování a prožívání sexuální a náboženské identity u LGBT katolíků.

Téma identity bezesporu souvisí s oborem psychologie, který studuji. Prožívání jáství a pocitu, že někam patřím, má značný vliv na naši duševní pohodu a pocity přijetí a sebeakceptace. Menšinová sexuální orientace se však může stát předmětem stigmatizace jak ze strany společnosti, tak ze strany sebe samého. Problém s jejím přijetím nejednou může být důvodem k vyhledání psychoterapeutické pomoci. Právě víra v rámci určitého společenství může značným dílem přispět k pocitu sounáležitosti a tím napomáhat k vyrovnávání se s odlišností. Proto jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat.

Považuji za důležité se tímto tématem zabývat také proto, neboť se domnívám, že jde stále o kontroverzní a přitom málo diskutovanou součást naší kultury. Konflikt katolicismu a homosexuality v ČR přetrvává i do současnosti a má vliv na psychiku a každodenní život věřících lidí s menšinovou sexuální orientací.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení pojmů

2.1.1 Identita

Pojem identita se používá v několika oborech (psychologie, sociologie, politologie...) (Nakonečný, 2009). Já jej v této práci budu používat v psychologickém slova smyslu, a to zejména z pohledu vývojové psychologie.

V obecném významu v naší kultuře znamená identita “stejnost” nebo “totožnost” - jednotu v místě a čase (Fearon, 1999). Takové pojmání se ve vědeckém povědomí nazývá “silný” koncept identity. V současné době se však přidává také další význam, tzv. “slabý” koncept identity: pod identitou se rozumí takový soubor vlastností, díky kterým si jedinec nárokuje od svého okolí uznání a respekt. Taková identita je závislá na svém okolí, proměňuje se spolu s ním. Zakládá se také na subjektivním pocitu jedince: identita je to, jak se daný člověk sám cítí, za jakého člověka se sám považuje (Výrost & Slaměník, 2008). Tento aspekt je patrný ve vývoji, kdy se jedinec učí být kompetentní a schopný participovat na chodu společnosti (Erikson, 1956).

Naši identitu tvoří charakteristiky, kterými si potvrzujeme svoji integritu před sebou samými a před druhými. Charakteristiky mohou být buď připsané - ty získáváme narozením a jsou povětšinou stabilní - a získané, které si osvojujeme během života a mohou se měnit (Výrost & Slaměník, 2008). Tento aspekt je důležitý u mých informantů v období adolescence, kdy se u nich “probouzí” jejich vrozené charakteristiky (sexualita) a zároveň se snaží vytvořit si svoji identitu získanou (víra).

První, kdo použil slovo identita, byl Sigmund Freud. Podrobněji ji rozpracoval ale až psychoanalytik E. H. Erikson. Ten ve své osmibodové teorii ego-identity postihl vývoj jedince od dětství po stáří a ke každému vývojovému stupni přiřadil určitý konflikt, úkol pro danou fázi a cíl, kterého je třeba dosáhnout, aby bylo možné přejít na další fázi a vývoj jedince byl úspěšný (Erikson, 1956). Na něj navázal psycholog J. E. Marcia, který Eriksonovu teorii doplnil a zdůraznil význam tzv. závazku - vybírání osobních cílů a hodnot daného jedince (Marcia, 1966).

Všechny tyto aspekty mají vliv na formování genderové, sexuální a náboženské identity, které budou rozpracovány v následujících řádcích. V práci vycházím z vývojové

teorie identity E. H. Eriksona a J. E. Marcii. V dalších kapitolách budou teorie představeny a bude na ně brán zřetel i při analýze v empirické části.

2.1.2 LGBT

LGBT je zkratka zastřešující různé menšinové sexuální orientace a genderové identity vymykající se heterosexuálním normám. Především zahrnuje lesbické, gay, bisexuální a transgender osoby (Stehlíková, 2007). Transgender zahrnuje osoby, jejichž osobní identita nebo gender nekoresponduje s jejich biologickým pohlavím. (Malina a kol., 2009). Genderem se rozumí takové pojetí mužství a ženství, které je ovlivněno spíše společností a kulturou nežli biologickým (Weiss & kol, 2010). LGBT zahrnuje také různé formy partnerského soužití, např. polyamorii. Polyamorie označuje sexuální vztahy s vícero osobami za souhlasu všech zúčastněných (Možný, 2006).

Výše zmíněné skupiny lidí tvoří menšinu a také komunitu, jejímž může být daný jedinec členem. Úřad vlády ČR ve svém dokumentu z roku 2007 rozlišuje menšinu a komunitu a spojuje tyto pojmy s viditelností LGBT lidí. Největší část LGBT tvoří lidé, kteří udržují vztahy s ostatními členy komunity, ale neúčastní se veřejného života, např. nechodí na Prague Pride. Prague Pride je festival všech sexuálních menšin a rodových identit konající se každý rok v srpnu v Praze (Stehlíková, 2007).

Příslušníci LGBT komunity se často potýkají s tzv. coming outem. Anglické slovo “come out” znamená “přihlásit se” nebo také “vyjít najevo”. Jedná se o proces rozpoznání a přiznání si své homosexuální orientace a sdělení ji blízkým. Existují rovněž druhy coming outu. Je známý coming out intrapersonální neboli vnitřní. Ten znamená uvědomění si a přiznání si, že má sexuální orientace je odlišná od většinové. Pak je známý coming out interpersonální neboli vnější. Ten znamená, že se s touto orientací svěřím svým blízkým. Je zajímavé, že coming out se nemusí týkat jen homosexuálů, ale rovněž heterosexuálů. (Zetíková, 2008).

Jak se ukáže v analýze, vnitřní i vnější coming out může být komplikací v osobním i veřejném životě. Někteří informanti se potýkali s nepřijetím své sexuální orientace ze strany blízkých či kolegů v práci. Coming out může také proběhnout v různou dobu. Stehlíková a kol. zjistila, že obtíže dělá coming out více mužům než ženám, věřícím, vzdělanějším a lidem z menších měst. (Hromada & Procházka & Stehlíková, 1995).

Homosexuálům mohou s coming outem pomoci zmíněné LGBT komunity. Coming out je nejen nástrojem, jak měřit příslušnost jedince k LGBT komunitě (a získávat data o

jejich výskytu v populaci), ale má také vliv na utváření vnitřního sebeobrazu a sebeakceptace jedince (Stehlíková, 2007).

2.1.3 Katolicismus v ČR

V následujících řádcích bude vysvětlen pojem katolicismus. Je znám katolicismus např. v rámci římskokatolické, řeckokatolické a starokatolické církve (Cunningham, 2013). V rámci této práce bude pojem katolicismus použit v prvním významu, tedy ve smyslu římskokatolické církve.

Katolicismus je směr křesťanství vyskytující se hlavně v Evropě a Latinské Americe. V současnosti je nejvíce rozšířený (500-800 mil. věřících). Má určitá kulturní specifika, zahrnuje 7 svátostí. Mezi ně patří např. křest, zpověď a manželství. Dále je to povinný celibát u duchovních. Katolicismus měl velký vliv na utváření evropské kultury, spolu s dalšími idejemi (filosofie, židovství...) vytvořil evropské hodnoty. Známý český římskokatolický kněz Tomáš Halík (2004) říká, že jakákoliv západní hodnota je vlastně hodnota křesťanská. Za tu nejpodstatnější považuje respekt k rozmanitosti ve společnosti a schopnost sdílet své zkušenosti. Tyto aspekty se ukáží jako podstatné při rozhovorech s informanty. Pro homosexuály je velmi důležité cítit přijetí od většinové společnosti. Pro jejich pocit sebeakceptace je také potřeba příležitost svěřit se svojí sexuální orientace blízkým. Jeden informant v rozhovoru vypověděl:

“LGBT křesťané jsou menšinou v menšině.”

Dá se předpokládat, že tato skupina to bude mít v životě těžší. Halík rovněž odděluje respekt od přezíravé tolerance (Halík, 2004). To opět koresponduje s výpovědí jednoho informanta, který vyjádřil názor na “falešné” křesťany. Takoví lidé dle něj jdou jednou za čas do kostela, ale prožívanou osobní víru vůbec nepociťují.

Důležitým průnikem mezi sexuální a náboženskou identitou je již zmíněný povinný celibát. Celibát je dobrovolné zřeknutí se pohlavního života. V současné době je charakteristický pro římskokatolickou církev, v rámci které je povinný u kněží. Je tím, co římskokatolickou církev odlišuje od církve řeckokatolické, ale i od protestantů a východních církví. Povinný celibát u římskokatolických kněží a biskupů platí od 12. století po II. lateránském koncilu. V 16. století Martin Luther o celibátu smýšlel jako o něčem teologicky zvráceném – ovšem jen o tom povinném. Celibát by dle něj měl být dobrovolný jakožto cesta k lepšímu přiblížení se Bohu (Bártová, 2010). To se shoduje s výpovědí jednoho mého

informanta, který argumentuje pravoslavnou církví, kde je celibát dobrovolný a věřící do něj častěji vstupují (Cunningham, 2013).

Celibát se vyvíjel v průběhu času a diskutovalo se o něm. Za zmínku stojí situace ve 4. století, kdy jeden názorový proud mínil, že celibát je závazkem vůči Pánu. Člověk, který vstoupí do celibátu, je schopen lépe vykonávat kněžskou funkci a je schopen se oddat ctnostnému životu. Druhá strana namítala, že celibát je odtržením od reálného praktického života: celibátník není schopen pochopit životy běžných křesťanů, kteří se potýkali se sexuální touhou. V tomto století ještě nepanoval odpor k sexualitě a tělesnu (Bártová, 2010). Takové diskuze vedou i sami mí informanti. Jeden dotázaný bere celibát jako duchovní závazek, druhý bere na zřetel praktickou část věci a je toho názoru, že občasné “vyprášení hormonů” je potřeba (Cunningham, 2013).

2.2 Vytváření identity

2.2.1 Vytváření identity dle Eriksona

E. H. Erikson jako první podrobněji rozpracoval téma identity. Vytvořil významnou teorii psychosociálního vývoje člověka. Tato teorie čítá osm vývojových stádií podle věku, které jedince staví před vývojové úkoly po celý život. Každé stádium má svou ctnost, svůj cíl, kterého je třeba v daném věku dosáhnout, aby vývoj probíhal bez problémů. Já se pro potřeby této práce budu zabývat pátým a šestým vývojovým stádiem, tedy adolescencí a mladší dospělostí.

Za zmínku stojí uvést, že identita se člověku vytváří již v dětství, konkrétně v druhém stádiu, tedy ve věku mezi půldruhým a třetím rokem života. V tomto rozmezí děti poznávají samy sebe v zrcadle a vytváří se první slova. Dále, v předškolním věku, mezi třetím až šestým rokem života, dominuje rozvoj svědomí a sebehodnocení - dříve dítě jen přijímalo sociální normy. Ve třetím stádiu, mezi věkem šest až dvanáct let, dítě začíná chodit do školy, poprvé se srovnává s ostatními a zakouší, že je v něčem dobré. Setkává se také s ne vždy přátelskou autoritou (učitel).

V adolescenci dochází k situaci „identita x zmatení rolí“ a ctností je „poctivost“. Adolescent je stavěn před úkol vyjasnit si svoji identitu. Dochází nejen ke zrání tělesné sexuality, ale také ke zrání psychiky. Jedinec si vytváří své postoje a formují se mu osobnostní rysy. U adolescenta se také rozvíjí abstraktní myšlení. Je schopen přemýšlet o své

budoucnosti, o partnerském životě a budoucím povolání. Právě toto období označují někteří informanti za stěžejní v uvědomování si své odlišné sexuality a prožívání víry.

Pokud však vývoj v této fázi není úspěšný, může dojít k rozptýlené identitě – což znamená, že jedinec odmítá utvořit sám sebe jako jedinečné individuum. Je možné, že se tento defekt projeví až v mladší dospělosti (vývojový úkol intimity). Utváření identity je společenskou událostí, kdy společnost je pro jedince ideálním místem k sebedefinici. Tato fáze se označuje jako moratorium. V empirické části se ukáže, že někteří informanti využívají pro udržení své identity sociální sítě.

Pokud je proces v mladší dospělosti úspěšný, přispívá to k tomu, že i další vývojové úkoly budou zdárně vyřešené. Při takto uspokojivém scénáři čeká jedince produktivnost ve střední dospělosti a integrita ve stáří. Z empirické části vyplývá, že informanti v adolescenci a mladší dospělosti již přemýšlejí o sebeakceptaci a pocity naplnění ve stáří. Vývoj identity je celoživotní proces, který má svá specifika (Erikson, 1956).

2.2.2 Vytváření identity dle Marcii

Na Eriksonovu teorii vývoje ego-identity navázal J. Marcia. Ten zdůrazňuje „boj“ adolescenta s hodnotami získané v dětství. Mezi tyto hodnoty se může řadit i víra, pokud jedinec vyrůstá v katolické rodině. Ústředními body Marciovi teorie jsou krize a závazek. S ohledem na to, zdali tyto skutečnosti proběhnou, rozlišuje autor čtyři stavy osobní identity: dosažení, moratorium, předčasné uzavření a difuze identity. Jde o normální stavy, které k dospívání patří. Problém nastává tehdy, když přetrvávají do dospělosti a dotýkný se „věčně hledá“. Stavy mohou probíhat naráz ve stejnou dobu a jejich pořadí může být různé. (Marcia, 1966).

Konflikt s hodnotovým systémem rodičů je významný v adolescenci. Krize je stav, kdy dospívající má přebrané názory svých rodičů a pochybuje o nich. Jeho úkolem je se od těchto názorů oprostit – „postavit si svou hlavu“. Pak nastává závazek: dospívající si vybírá z alternativních identit, kterým se musí zavázat. Dosáhnout vlastních cílů v jednotlivých oblastech života (např. partnerství nebo práce).

Mezi těmito dvěma kategoriemi nastávají fáze zmíněné v prvním odstavci. Předčasné uzavření nastává tehdy, když si jedinec zvolí jako svou dospělou cestu názory svých rodičů: závazek se uskuteční bez zkoumání jiných možných identit. Pokud dospívající začne pochybovat, vstoupí do moratoria. Moratorium je fáze experimentování a zkoušení si různých rolí. Může být spojena s pocity úzkosti a pochybnostmi. Difuzní stav nastává tehdy, kdy se

adolescent přehltní „nabídkami“ vnějšího světa a v podstatě „nedělá nic“. Může dojít i k sociální izolaci.

Ukázalo se, že téma samoty se vyskytuje u mých informantů. Pokud se homosexuál setká se stereotypy a předsudky společnosti nebo mu chybí dospělý vzor, může to vést k nenaplnění identity. Pokud si ale jedinec dokáže definovat své vlastní cíle, nastává fáze dosažení identity. Takový stav je spojen s pocitem kontinuity a sebedpřijetí a ke schopnosti vést intimní život a prožívat blízkost s druhým člověkem. U takového jedince je pak také pravděpodobné, že bude mít vyšší sebeúctu, lepší morální usuzování a také kritické myšlení (Zetíková, 2008).

2.3 Druhy identity

2.3.1 Genderová identita

Genderovou identitu, nebo gender, lze charakterizovat jako vnitřně prožívané mužství či ženství na základě toho, jak o nich smýšlí společnost, v které se daný jedinec nachází. Gender se projevuje také navenek, např. v oblékání nebo ve způsobu řeči. Genderová identita nemusí být vždy v souladu s biologickým pohlavím. Člověk, který se narodil jako žena, se může vnitřně cítit jako muž a naopak. V takové situaci se hovoří o transgender osobách, které rovněž spadají pod LGBT (Weiss & kol, 2010).

To, co dělá muže mužem, se ve společnosti proměňovalo v čase. Ronald F. Levant (1996) v úvodu knihy *The Male Heterosexual* říká, že současní muži jsou v krizi. Nejsou dostatečně empatičtí a mají špatný vztah k vlastní emocionalitě. Frustrace se projevuje jako vztek, zuřivost a násilí, případně to, co nazývá „nevztahovou sexualitou“. Ta označuje takové vztahy, v kterých muži za obdržený sex neposkytují dostatečnou vztahovou intimitu druhému člověku.

Stejně, jako se proměňuje obraz mužství, proměňuje se i pojetí homosexuála. Není vždy jednoduché určit, kdo je skutečně homosexuálně orientovaný (Rosen, 1981). Prvním, kdo podal komplexnější zprávu o výskytu homosexuálních jedinců v populaci, byl americký vědec A. Ch. Kinsey (1953). Ten se svými kolegy ve svých Kinseyiho zprávách zjistil, že třicet sedm procent mužů mělo alespoň jednu sexuální zkušenost s mužem vedoucí k orgasmu mezi adolescencí a pozdějším věkem. (Rosen, 1981). Později se však ukázalo, že tito muži nebyli exkluzivně homosexuální. To koresponduje s výpovědí jednoho z mých informantů,

který se identifikuje jako bisexuál. Jak uvádí Rosen (1981), bylo by krajně zjednodušující označit za homosexuála každého, kdo má třeba jen jednu sexuální zkušenost se stejným pohlavím. Kinsey ve své studii mluví spíše o homosexuálním chování, než o homosexuálních lidech či osobnosti. Jeden z mých informantů je toho názoru, že sexuální orientaci určuje aktuální rozpoložení daného jedince, to, co mu dává v dané situaci smysl a jak to cítí.

Renzetti (2003) uvádí, že homosexuální svazky jsou více rovnostářské, kvalitnější a partneři jsou po rozchodu přátelštější. Lze si to vysvětlit tím, že homosexuálové nejsou tolik pod společenským tlakem genderových stereotypů (Rosen, 1981). Dalším aspektem v pojmání homosexuality je heteronormativita. Tím se rozumí předpoklad, že heterosexuální orientace je “normální”, “správná” a preferovaná orientace ve společnosti (Rosen, 1981). Termín byl poprvé použit v roce 1991 (a je dnes hodně skloňovaný), ale Rosen její význam popisuje už v 80. letech. Hovoří o tendenci společnosti srovnávat homosexuály s heterosexuální většinou. Připisujeme také homosexuálům jakési významné vlastnosti. Přitom není důvod se domnívat, že homosexuálové spolu mají totožného více, než jen svoji sexuální orientaci (Rosen, 1981).

2.3.2 Sexuální identita

Dle Fafejty (2016) sexuální identita vychází ze sexuální orientace. Sexuální orientace je subjektivně zažívaná touha vůči druhému člověku. Mluví se o orientaci heterosexuální (většinová), homosexuální (menšinová) a také bisexuální. Ta je v odborných kruzích spíše vnímaná jako fáze experimentování či přechod k “čisté” homosexualitě. Někteří autoři jsou toho názoru, že pod sexuální orientaci by se měla zařadit i asexualita. Stav, kdy jedinec není eroticky přitahován žádným člověkem, se většinou považuje za vrozený. Existují však i postoje, které říkají, že asexualita je věc naučená. Je otázkou volby, výchovy nebo učení.

Na základě sexuální identity se člověk ztotožňuje s referenční skupinou. Pro mé informanty je touto skupinou LGBT komunita. Míra, do jaké se jedinci zapojují do veřejného života komunity, se různí. (Stehlíková, 2007). Někteří mí informanti se například domnívají, že transgender osoby do LGBT nepatří. Považují orientaci a identitu za dvě odlišné kategorie.

Sexuální orientace a identita je v těsné souvislosti s prožíváním erotické lásky. Za nejvýznamnější teorii erotické lásky lze považovat triangulární teorii lásky (Triangular theory of love) kognitivního psychologa R. J. Sternebrga (Sternberg, 1986). Teorie říká, že láska stojí na třech pilířích: intimita, vášeň a oddanost. Každý pilíř je proměnlivý v čase: intimita a vášeň je nejsilnější na počátku vztahu, oddanost se upevňuje v dlouhodobém vztahu. Vztah,

kdy oddanost převažuje nad intimitou a vášní, nemá dle Sternberga smysl ani budoucnost. Takový stav může nastat v případě celibátu či asexuality. Někteří informanti si lásku bez sexu dovedou představit, jiní nikoliv.

2.3.3 Náboženská identita

Náboženská identita je dalším tématem, které mě v této práci zajímá. Jak jsem již uvedla v předchozích kapitolách, v adolescenci a mladší dospělosti dochází k osamostatňování se jedince. Rozvíjí se sexualita i hodnotový systém. Někteří informanti byli ve víře vychováni, někteří si k ní našli vlastní cestu. Všichni ale mají potřebu si víru “osahat”, nepřijmout ji jako něco, co je jim předkládáno v dětství nebo od druhých. To jsou důvody, které mě k náboženské identitě jakožto k dalšímu tématu této práce vedou.

Důležité je rozlišit víru a náboženství. Víra je nevývratné přesvědčení, jistota v něco nebo v někoho. Jedná se o postoj založený spíše na spirituálním přesvědčení spíše než na důkazu. Rozumí se tím také následování doktríny v rámci náboženství (Halík, 2012). To je zajímavé, neboť někteří mí informanti uvedli, že víra je pro ně záležitost racionální. Náboženství je systém víry a uctívání, zejména Boha nebo více bohů, v rámci společenství. Lze jej definovat jako provozování nebo zájem doprovázený velkou úctou (Sokol, 2003).

Křesťanství a homosexualita spolu nepopíratelně souvisí. Existují historické konotace a téma je aktuální i v současné době. Putna (2012) dokonce hovoří o “kulturní válce”. Jedná se o spor mezi církvemi a aktivisty, kteří se snaží v politice oslabit moc církví. Na území ČR se mezi LGBT aktivistické spolky řadí např. sdružení Logos Česká republika nebo STUD. (Úřad vlády ČR, 2017). Proti sňatkům homosexuálů v ČR vystupuje velké množství subjektů, např. spolek Aliance pro rodinu v čele s Janou Jochovou. Spolek usiluje o posílení tradičních rodičovských práv.

Putna dále hovoří o dvou proudech, Vyskytuje se radikální proud, kdy zástupci katolické církve nabádají k násilnému potlačování homosexuality, jejímu trestání a léčení. Zastánci tohoto proudu vycházejí z Bible, kde se hovoří o homosexualitě jako o sodomii. Náboženští fundamentalisté si tuto rétoriku osvojují a rovněž sami nazývají homosexuální chování sodomií. Toto je charakteristické např. pro ultrakonzervativní katolíky. U nás je takovým případem např. kázání kardinála Piřhy na podzim roku 2018.

Tuto represi společnosti k homosexualitě popisuje také Rosen (1981). Homosexualita byla nejdříve trestána jako zločin, poté léčena jako nemoc. V 70. letech v USA probíhala diskuze, zda homosexualitu považovat i nadále za nemoc. Ale až v roce 1990 ji Světová

zdravotnická organizace (WHO) definitivně vyškrtla z Mezinárodního seznamu duševních chorob (Černoušek, 1994).

Druhý názorový proud je umírněnější. Homosexualitu akceptuje, ale ostrakizuje její chování: nabádá k pohlavní čistotě, k celibátu. Toto je charakteristické např. pro římskokatolickou linii. O povinném celibátu se hovořilo během historie a tuto skutečnost reflektují i mí informanti, jak se ukáže v analýze.

Popsaný konflikt je možné vnímat jako spor o moc. Putna dále uvádí případ, kdy některé subjekty dávají do souvislosti homosexuály a Židy. Tito jedinci se domnívají, že homosexuálové, stejně jako Židé, mají ve společnosti politickou moc. S Židy je dle nich spojuje následující: odpor ke křesťanství, odpor ke křesťanské rodině, nezvladatelná sexuální touha. Putna dodává, že tento spor jde proti základům křesťanské etiky (Putna, 2012).

3 Empirická část

3.1 Výzkumná otázka

Tato práce si dává za cíl zodpovědět tři výzkumné otázky, resp. jednu hlavní otázku a dvě podotázky.

Výzkumná otázka:

„Jak konceptualizují věřící lidé identifikující se jako LGBT své vztahy?“

Podotázka 1:

„Jakým způsobem nacházejí tyto lidé průnik mezi svou vírou a svou sexuální identifikací?“

Podotázka 2:

„Jak praktikují tyto lidé svou víru a sexualitu?“

Jak je již nastoleno v teoretické části, práce zkoumá problematiku identity, respektive průnik sexuální a náboženské identity u LGBT členů katolické církve. Vychází přitom z prací E. H. Eriksona a jeho následovníka J. E. Marcii, konkrétně z jejich teorií o vývoji ego-identity. Stěžejní je Eriksonova teorie o vývoji osobnosti, konkrétně 5. stadium „identita x nejistota“, kde ctností je poctivost. Toto stadium se týká rané adolescence, tedy období, kdy se u jedince naplno vyvíjí jeho sexualita a dochází k pohlavnímu zrání. Navíc, toto je období,

kdy adolescent hledá své místo ve světě a definuje si svoji identitu, svoji roli, upíná se na vzory. Vzorem mu v tomto případě může být také náboženská autorita. Takovou autoritou může být právě katolická církev, jejímž je členem.

3.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor této práce čítá 6 respondentů: 4 řadoví členové katolické církve, kteří se identifikují jako LGBT a 2 LGBT kněží.

3.2.1 Jonáš

Medailonek respondenta (Jonáš):

Jonáš je členem katolické církve a sám sebe označuje jako homosexuála. Má sexuální zkušenost s jedním chlapcem (líbání), jinak žije v celibátu. Lásku považuje za důležitou křesťanskou hodnotu i v jiných než sexuálních vztazích. Lidské tělo považuje za krásné a je toho názoru, že by se mělo veřejně ukazovat. Důležitým gestem je pro něj zakoupení kalendáře s akty anglických veslařů.

Nyní je v invalidním důchodu, žije s babičkou. Mezi jeho zájmy patří historie a kultura.

Co se týče rodinného zázemí, jeho rodina špatně přijímá jeho sexuální orientaci. Jonáš to pocítuje jako újmu. Pocity přijetí mu nahrazují dobří přátelé, kterých má poměrně mnoho.

3.2.2 Filip

Medailonek respondenta (Filip):

Filip je členem katolické církve a sám sebe označuje jako bisexuála. Má sexuální zkušenosti s děvčaty i chlapci, ale zpětně přikládá větší váhu vztahům s děvčaty. Muži jej ale přitahují, dokáže si s nimi představit sdílenou domácnost. Má také zkušenost s transvestitismem. Několikrát se doma převléknul za ženu a vařil. Žije sám. Mezi jeho zájmy patří především literatura, které se také aktivně věnuje (píše básně).

Jednou by chtěl založit rodinu, má rád děti. Přijde mu na nich zajímavá jejich bezvýhradná potřeba lásky. Co se týče vlastního rodinného zázemí, oba jeho rodiče jsou konzervativní katolíci, má s nimi dobrý vztah.

3.2.3 Patrik

Medailonek autora (Patrik):

Patrik je členem katolické církve a sám sebe označuje za homosexuála. Svoji sexualitu si uvědomil bez problému v klasickém věkovém rozmezí 16-17 let. Jeho rodina ani přátelé s tím nemají problém, konflikty se objevily v zaměstnání. Svoji první sexuální zkušenost nekomentoval, první vážný vztah navázal okolo 30. roku věku. Nyní žije se stálým partnerem. Partner je nevěřící a Patrik s tím nemá problém. Nesouhlasí s asistovanou reprodukcí, odmítá oddělovat sexualitu a lásku.

Působil jako kněz, ale tuto funkci ukončil.

3.2.4 Aleš

Medailonek autora (Aleš):

Aleš je členem katolické církve a sám sebe označuje za homosexuála. Svoji sexuální orientaci si uvědomil okolo 25. roku věku, trvalo mu, než odlišnou sexualitu zpracoval sám před sebou i před ostatními. Rodinu zakládat nechce, ale souhlasí s rovnoprávnými sňatky homosexuálních párů. Zhruba do 40 let žil nevázaným sexuálním životem. Nyní žije se stálým partnerem.

Angažuje se v internetové poradně pro LGBT klienty, práce jej naplňuje. Má dobrý pocit, když může někomu pomoci, znamená to satisfakci i co se týče jeho vlastní situace.

3.2.5 Mikuláš

Medailonek autora (Mikuláš):

Mikuláš je členem katolické církve a sám sebe označuje za homosexuála. Svoji sexuální orientaci si uvědomil až v pozdějším věku, ve 40 letech. Do té doby měl spíše hlubší přátelské vztahy, občas se zamiloval. Nyní žije se stálým partnerem. Rodinu zakládat nechce a registrované partnerství tak, jak je nyní právně nastaveno, mu vyhovuje. Je toho názoru, že by homosexuálové neměli vstupovat do manželství jako heterosexuálové.

Pracuje jako kněz. Je vzdělaný, má přehled ve filosofii a humanitních vědách. Lásku připodobňuje k oběti v rámci filosofického směru atomismu.

3.2.6 Richard

Medailonek autora (Richard):

Richard je členem katolické církve a sám sebe označuje za homosexuála. Byl ženatý, posléze se vyznal ze své odlišné sexuální orientace a rozvedl se.

Studoval na Katolické teologické fakultě. Působil jako kněz v římskokatolické církvi a věnoval se aktivismu v oblasti práv homosexuálních katolíků. Posléze ale od kněžské funkce a aktivismu ustoupil a začal pracovat v sociální oblasti.

Nyní žije se stálým partnerem.

3.3 Metoda sběru a zpracování dat

3.3.1 Případové studie

Tato kvalitativní práce vychází z výzkumné metody případové studie (kazuistika). Základní jednotkou této metodologie je případ. Práce na této bázi pracuje s předpokladem, že každý případ je nositelem komplexní problematiky. Zohledňuje vztahy a souvislosti mezi zkoumanými fenomény a díky analýze dokumentů je schopna porozumět i případům, které nejsou na první pohled zjevné. Tato práce se konkrétně zabývá typem kazuistiky „osobní případová studie“. (Hendl, 2005)

Metodou této práce je dále analýza rozhovorů a zúčastněné pozorování. Analýzou rozhovorů rozumím nacházení styčných bodů a společných témat, které vyvstávají jako odpovědi na otázky z připraveného dotazníku. Zúčastněným pozorováním rozumím pozorování popisné, jak jej definuje Jan Hendl. Mým cílem bylo zorientovat se v pozorované situaci a případně reagovat na nenadálé změny v projevu modifikací připravených otázek z dotazníku. Soustředila jsem se rovněž na neverbální projevy informantů během rozhovoru. Výsledkem je popis těchto proměnných jako doprovodný text k souhrnné analýze dle témat, které vyvstaly při analýze rozhovorů.

Vzhledem ke zvolené metodologii si práce neklade za cíl vyvozovat obecně platné závěry, ale spíše nastínit problematiku a na příkladu několika případů napomoci k pochopení případům podobným.

3.4 Informovaný souhlas

V empirické části byl použit mnou vytvořený polo-strukturovaný dotazník čítající 22 otázek. Byl adresován všem informantům, tedy jak řadovým katolíkům, tak i katolickým kněžím identifikujícími se jako LGBT. Otázky z prvního dotazníku byly informantům pokládány za sebou při polo-strukturovaném rozhovoru. V případě potřeby byly pokládány doplňující otázky, buď přímo při živém setkání, nebo dodatečně po e-mailu či Facebooku. Všechny tyto skutečnosti jsou zohledněny v analýze. Dotazník lze nalézt v sekci Přílohy této práce.

3.5 Hlubkový rozhovor

Hlubkový rozhovor s informanty vycházel z již zmíněného polostrukturovaného dotazníku. Otázky jsem konstruovala na úplném začátku výzkumu, ještě před rešerší literatury. Snažila jsem se pomocí nich zmapovat to, co informanty formovalo (rodina, přátelé) a to, co udržuje jejich vnitřní svět při životě (názory, hodnoty), co je aktuálně zajímá.

Dotazník byl od počátku zamýšlen jako polostrukturovaný, takže jsem počítala s případnou modifikací a otázky pojímala jako otevřené. Snažila jsem se formulovat své myšlenky pokud možno bez hodnotícího ukazatele a netendenčně: snažila jsem si v hlavě představit, jak budu otázky pokládat při reálném setkání a s jakou odezvou se případně setkají u informantů. Snažila jsem se brát zřetel na jejich psychiku a od začátku otázky konstruovat tak, abych později v analýze mohla dodržet anonymitu informantů.

Dotazník lze rozdělit do 2 kategorií dle témat, které postihují hlavní výzkumnou otázku: průnik sexuální a náboženské identity u LGBT katolíků.

1. vlastní identita informanta a jeho vztah sám k sobě (vnitřní coming-out, konverze ke katolictví, vyznávané hodnoty ve vztahu...)

2. okolí informanta a jeho vztah k němu (vnější coming-out, postoj informanta k jiným skupinám v rámci LGBT – např. transsexuálové...)

Osobnímu kontaktu ve všech případech předcházela konverzace po e-mailu či Facebooku. Vybraní informanti byli kontaktováni a byla jim sdělen důvod a účel zamýšleného rozhovoru. Informanti byli ujištěni, že veškeré informace budou použity pouze pro případ práce a že vše bude probíhat v naprosté anonymitě a pod pseudonymy.

3.6 Analýza rozhovorů

V následující kapitole se budu zabývat analýzou rozhovorů, které vznikly z mnou vytvořeného polostrukturovaného dotazníku čítající dvaadvacet otázek. Nakonec jsem se rozhodla pro analýzu po jednotlivých tematických blocích. Témata vykrystalizovala celkem čtyři, a to následující: sociální sítě, prolínání identit (sex. X víra), samota a víra x křesťanské instituce.

Pro členění po jednotlivých tematických blocích jsem se rozhodla ze dvou důvodů. Za prvé, jednak mi tato témata jasně vyplývala z mých dat, když jsem proběhlé rozhovory přepisovala a následně analyzovala. Za druhé, na tato témata jsem narážela rovněž při zpracovávání teoretické části této práce, když jsem načítala dostupnou odbornou literaturu. Soustředila jsem se především na téma identity ve vztahu ke katolické víře a prožívané menšinové sexuální orientace. Analýza je doplněna o citované výpovědi přímo od informantů pro lepší autenticitu a větší podporu předkládaných argumentů.

- Sociální sítě
- Prolínání identit (sex. X víra)
- Samota
- Víra x křesťanské instituce

3.6.1 Sociální sítě

V této kapitole se budu zabývat tématem sociálních sítí, které se vyskytuje u některých mých informantů, zejména u Jonáše, Filipa a Aleše. Sociální sítě a média mohou být užitečným nástrojem pro sebeidentifikaci a vytváření osobní identity. Jak ve své teorii akcentují Erikson¹ i Marcia², pro optimální vytvoření identity a pocitu sebeakceptace je důležitá socializace, setkávání se s druhými lidmi – jakási „záštita“ našeho biologického vývoje vývojem psychickým. Úspěšné dosažení identity příznivě ovlivňuje naše sebevědomí a intelektuální schopnosti, například kritické myšlení. Toto téma dále rozebírám a ilustruji na konkrétních výpovědích informantů.

Co se týče Jonáše, tak sám uvádí, že se občas cítí společensky izolován. Snaží se to vynahrazovat ježděním do Prahy za přáteli a častou aktivitou na Facebooku. Dalo by se říci, že právě Facebook mu pomáhá vytvářet osobní identitu - ve statusech vyjadřuje své názory na politiku, především co se týče LGBT tematiky, ale i jiných společenských témat. Často také ve statusech popisuje svůj každodenní život – co právě čte, na jaké filmy se těší, kde

právě byl. Mohlo by se zdát, že na Facebook píše „každou hloupost“. Ale zdá se, že pro Jonáše to má obrovský význam – udržuje mu to jeho kontakt se světem a zajišťuje, aby na něj kamarádi nezapomněli. Facebook se pro něj stává paralelou běžné komunikace: přeci jenom, když se vidíme naživo, také vždy neprobíráme závažná intelektuální témata. Je normální bavit se o všednosti. S tím souvisí Jonášova sexuální identita – Jonáš propaguje na Facebooku fotografie Warvických veslařů. Jedná se o fotografie aktů, které tito britští sportovci vytvářejí na podporu homosexuálů. A Jonáš to přesně takto cítí. Presentací těchto fotografií na veřejném profilu dává najevo, kým on je jakožto homosexuál. Pro členy LGBT komunity je tato prezentace velmi důležitá, protože jsou v menšině. Nemají vzory v takové míře jako heterosexuálové. Proto jsou Facebook a celkově média tak významné. Proto Jonáš tak často mluví o popkultuře – tím, že se na ni promítá a identifikuje se s herci a literárními postavami, si vytváří obraz sebe sama a svou sexuální identitu. Díky popkultuře Jonáš ví, kým je. Když jsem se jej dotázala na oblíbené vzory či postavy, např. Z knížky nebo filmu, vyjádřil se k tomuto tématu následovně:

“Těch je. (...) Ale třeba film Na konci světa. A hned vedle toho snímek Call me by your name. (...) Tak tam bych hledal. Ale je pravda, že snímek Na konci světa se odehrává skutečně na konci světa, na Yorkshirském venkově, kde je hospodářství s ovce... A to já bych nedal. Já jsem založením městský člověk.”

Z uvedené výpovědi je patrné, že Jonáš si na příkladu popkulturního snímku ujasňuje svoji identitu – jasně se vymezuje, že je “městským člověkem”. Není rovněž náhoda, že si svoji sexuální orientaci uvědomil až zhruba ve 25 letech – ačkoliv se sexualita projevuje již v pubertě, je třeba ji „zaštitit“ psychologickou identifikací – a v době, kdy Jonáš vyrůstal, se zdaleka tolik nemluvalo o LGBT tématech. To je záležitost až poslední doby. Jak uvádí Erikson i Marcia ve své teorii identity, kterou zmiňují v teoretické části i v úvodu této kapitoly, identita je částečně věc sociální: společnost je dobrým místem k sebedefinici. A to se zdá být patrné u Jonáše. Nemá tolik prostoru k reálné komunikaci, tak své potřeby „promítá“ do imaginárního světa popkultury a sociálních sítí.

Jako se u Jonáše vyskytují sociální sítě v pozitivním smyslu, u Filipa je situace trochu odlišná. Na Facebooku není tolik aktivní jako Jonáš a z naší korespondence vyplynulo, že si se sociálními sítěmi příliš nerozumí. Upřednostňuje živé setkání, což se odráží na jeho prezentačních dovednostech – ačkoliv se sám charakterizuje jako introvert, má dobré vyjadřovací schopnosti a bohatou slovní zásobu. To souvisí s jeho zálibou v umění, zejména

v literatuře, které se věnuje také aktivně, píše poezii i prózu. Když je Filip na Facebooku zrovna aktivní, sdílí svou oblíbenou hudbu nebo píše drobná zamyšlení o hudebnících a literátech, které má rád. Při dotázání na oblíbenou postavu z nějakého uměleckého díla uvedl následující:

“Budeš se strašně smát. Znáš příběh o skřítcích Mummínek? Tak Mummínkova maminka. Ona... Je velice ženská. Je ženská, ví, že je ženská a prezentuje se jako ženská. Ona je velmi emancipovaná, ale zároveň sofistikovaná a subtilní. Ona je v té rodině vůdčí. Ona je ta paní domácnosti. Mummínkův tatínek je velice chytrý, ale je to nepragmatický snilek. (...) On je nositel ideálu, ale není realizátor, není vůdčí typ.”

Z této výpovědi je patrné, že Filip se ztotožňuje s postavou Mummínkova tatínka a vzhlíží k Mummínkově mamince. Takovou ideální partnerku by si představoval. Jak již bylo řečeno, Filip se identifikuje jako bisexuál, takže jej přitahují muži i ženy. Takže ačkoliv to Filip tak zřejmě nevnímá, i pro něj mají sociální sítě velký význam, co se týče utváření identity. Při našem prvním setkání naživo například uvedl, že nemá příliš velké povědomí o LGBT komunitě. Sám se pejorativně nazval „vidlákem z venkova“. Chtěl tím naznačit svou domnělou sociální izolaci a nevzdělanost. I Filipovi pomáhají média udržovat kontakt se světem.

V případě Aleše jsme komunikovali pouze přes e-mail, abychom domluvili podrobnosti osobního setkání. Z rozhovoru naživo později vyplynulo, že Facebook má, ale nejsme na něm přáteli, takže nemohu analyzovat jeho vztah k sociálním sítím na tomto médiu. Objevila se ale jiná věc. Ukázalo se, že Aleš je aktivní v internetové poradně pro LGBT komunitu. Pro zachování anonymity nebudu zprostředkovávat podrobnější informace o této poradně a budu se zaměřovat na Alešovy pocity a konání v tomto případě. Při odpovědi na otázku, zdali se cítí být součástí LGBT komunity, odpověděl, že ano a to mimo jiné v souvislosti s touto poradnou. Jedná se o internetovou platformu, která nabízí bezplatnou pomoc lidem potýkající se s problémy se svoji sexuální identitou či orientací. Unikátní je, že ji poskytují sami LGBT lidé a Aleš je jedním s nich. Uvádí, že mu dělá dobře, když může někomu pomoci, žene ho to dál, argumentuje rovněž viditelností výsledků. Stává se, že mu někdy klienti podruhé napíšu, aby mu poděkovali za to, jak jim poradil. Součástí mentoringu je i supervize, takže je to pro Aleše rovněž příležitost se odborně vzdělávat a rozvíjet se dál. Má to tedy pro něj nejenom emocionální (někomu pomohu, je to pro mne motivace), ale také intelektuální význam. Jedná se z jeho strany o dobrovolnou a amatérskou činnost, a jeho

motivace je pochopitelná. Jak už jsem zmiňovala v úvodu této kapitoly a u ostatních informantů, LGBT komunita je menšina, která ještě není plně akceptovaná společností a jejím členům občas chybí vhodné vzory, jak v kultuře, tak, v případě právě LGBT věřících, náboženské sféře. Při dotazu na vzory v kultuře (oblíbená postava z filmu, knihy) Aleš žádný neuvedl. Zdá se ale, že mu přináší satisfakci stát se takovým vzorem sám. Může se identifikovat s příběhy a problémy svých klientů a na nich si ujasňovat svoji vlastní situaci, sdílet tu “tíhu” s někým jiným a tím si ulevit. Může to probíhat také nevědomě - Aleš tyto pocity explicitně nezmínil, ale z jeho chování a výpovědí co se týče jiných témat to, podle mého názoru, vyplývalo.

3.6.2 Prolínání identit (sexualita a víra)

V této kapitole se budu zaměřovat na průnik sexuální a náboženské identity u svých informantů. Většina z nich vyjadřuje vědomí toho, že jejich víra ovlivňuje jejich sexualitu a naopak. Analyzuji především jejich postoj k ostatním členům LGBT komunity (transgender osoby, asexuálové...) a jejich názor na předsudky mezi LGBT komunitou a katolickou církví.

Když byl Jonáš dotázán na jeho názory na ostatní členy LGBT komunity a alternativní formy partnerského soužití (transgender osoby, polyamorie, asexualita), jednoznačně u něj převládá respekt a láska k druhým, což, dle vlastních slov, považuje za výsostně křesťanskou hodnotu. Několikrát, i při jiných otázkách, zmiňoval, že láska k bližnímu je hlavní náplní jeho prožívání. Z toho vyplývá jeho nekritické přijímání druhých, byť takoví lidé vedou odlišný styl života nebo mají jiné názory. Víra a její vyznávané hodnoty mají pro Jonáše význam především jako ideál, který chce naplňovat v každodenním životě. A je pro něj také důležitý sociální aspekt věci: setkávat se s lidmi v církvi, chodit na bohoslužby, účastnit se komunitních akcí. Chce zažívat pocit sounáležitosti. Jako každý, i Jonáš potřebuje cítit lásku, ať už partnerskou či přátelskou, a zdá se, že jeho víra mu tuto potřebu ještě akcentuje.

Co se týče Filipových názorů na ostatní členy LGBT a alternativní formy partnerského soužití, rovněž u něj jednoznačně převládá respekt. Takové osoby mu nikterak nevadí, nemá s nimi problém, neodsuzuje je. Při dotazu na jeho postoj k polyamorii uvedl, že by to nedokázal, ale že je možné mít k různým lidem různě hluboké a krásné vztahy. Na fyzické úrovni by se sám nevěry nedopustil a vědomí toho, že jeho partner sexuálně žije také s někým jiným, by mu vadilo. Na úrovni zamilovanosti, dle svých slov, ale takto funguje: funguje „rozštěpeně“, každý člověk má jiný archetyp a každého miluje jiným způsobem.

Například někoho, s kým by si dokázal představit rodinu, popisuje jako „laskavého“. V jiném případě, dle jeho slov „srdeční vztah“ zažívá s člověkem, s kterým funguje na bázi „niterné komunikace“. Co se týče transgender osob, vnímá tenkou hranici mezi transsexualitou a transvestitismem³. Na začátku našeho seznámení zmínil, že se rád převléká do dívčích šatů. Označil se za „bisexuálního transvestitu“, ale spíše z obav, zdali zapadá do „škatulky“ LGBT. Později uvedl, že jej přitahují děvčata a do chlapců se dokáže zamilovat, ale ne s nimi mít vážnější sexuální vztah: chlapce chápe spíše po duchovní stránce. Lze z toho usoudit, že bisexualita ani transvestitismus nepovažuje za součást svojí identity, neidentifikuje se s touto kategorií. Filip se se dále kriticky staví k lidem, kteří mu dávají nevyžádané rady, jak má žít (bude zmíněno rovněž u tématu Samota). Myslí tím především heterosexuální většinu a studenty aktivní v rámci LGBT hnutí. Filipovu lásku a sexualitu také ovlivňuje jeho víra. Je toho názoru, že „Bůh stvořil věci, aby byly krásné, a já jsem tu od toho, abych rozdával krásu a lásku“.

Co se týče chápání lásky, tak ta pro něj znamená uposlechnutí hlasu Boha. Znamená překročení instinktu a je nad rámec sexuality. Je to například akt odpuštění, třeba v případě odplaty.

Richard se při dotazu na jeho názor na polyamorii vyjádřil, že sám by v takovém svazku žít nechtěl, ale že tyto lidi respektuje a neodsuzuje je. Polyamorii by nezvládl po emoční stránce a doplnil, že se může dopouštět stereotypů – názor si tvoří na základě svých znalostí o této skupině lidí (nezmínil, že by nějakého polyamorika znal osobně). Co se týče tématu víry u partnera, tak uvedl, že jeho partner nevyznává žádné náboženství, ale že v některých případech mu připadá více věřící než on sám. V otázce, zdali se cítí být součástí LGBT komunity, řekl dvě věci: jednak, že si myslí, že žádná LGBT komunita neexistuje, a jednak, že je tato komunita tak různorodá a jsou v ní tak různí lidé, že je těžké se do této kategorie nějak „vměstnat“. Zajímavá je myšlenka, kterou řekl záhy: lze prý očekávat, že lidé ocitající se v menšině (což LGBT komunita je) budou tolerantní, ale není tomu tak: i v LGBT hnutí se ocitají xenofobové a lidé s předsudky. Což se shoduje s poznatkem, který uvádí Rosen (1981) v publikaci Human Sexuality, a sice že: homosexuálům (a jiným menšinám obecně) máme tendenci připisovat nějaké zvláštní vlastnosti, spousta aspektů, která je spojuje. Přitom se zdá pravděpodobné, že homosexuály nespojuje nic víc, než jejich sexuální orientace. Nejsou např. o nic méně nebo více inteligentní. A tedy, i oni sami mají stejné předsudky jako většinová společnost.

Patrik se oproti některým skupinám LGBT komunity vyhraňuje, nesouhlasí s nimi, ale opět, jako u všech mých informantů, převládá respekt jakožto výsostně křesťanská hodnota. U polyamorie zmiňuje, stejně jako Filip, roztržičnost – Filip takto funguje psychicky, dokáže být zamilovaný do několika lidí zároveň, ale nemůže s nimi být sexuálně – a Patrik s takovou roztržičností nesouhlasí úplně. Domnívá se, že je to pro polyamoriky devastující. Nakonec se stejně rozhodnou pro jeden výlučný vztah. Lásku nelze měřit na procenta. Tentýž argument použil u bisexuality, která také spadá pod LGBT komunitu a její existence je diskutabilní v odborných kruzích. Patrik se domnívá, že bisexualita existuje, ale je nutné brát ohled na podstatu věci, na aktuální stav člověka a na to, kam jeho život směřuje. Rovněž nelze bisexualitu zaměňovat nebo jejím prostřednictvím omlouvat polygamii. Vyjádřením nesouhlasu s alternativními formami partnerského soužití se většina mých informantů nepřímo shoduje s názorem vyskytující se u křesťanské nauky: láska k bližnímu ano, ale taková, která je plodná. Plodnost v rámci lásky zmiňuje Mikuláš a to pomocí metafor, nikoli doslovně: láska je plodná i duchovně, když vytváří nějakou hodnotu – může tedy nastat i u párů stejného pohlaví, přestože nemohou mít potomky. Co se týče víry u partnera, není to pro Patrika překážkou ani podmínkou. Současný partner je nevěřící a Patrik s tím nemá problém. Domnívá se ale, že sdílená víra je výhodou, partneři mají společné téma a více se doplňují. V otázce, zdali se cítí být součástí LGBT komunity, zdali to pociťuje jako svoji identitu, Patrik odpovídá, že LGBT komunita je široký pojem a že z pohledu katolické církve se z ní stal negativní pojem, církev ji označuje za jakousi kampaň. Tímto tvrzením podporuje tezi Martina C. Putny v knize *Křesťanství a homosexualita*, jak bylo zmíněno v teoretické části práce. Putna popisuje domnělý spor mezi klérem a LGBT kulturou, kdy církev dokonce přirovnává homosexuály k Židům.⁶ Patrik dále uvádí, že se cítí být součástí LGBT komunity prostě tím, že je gay, ale necítí se být nikterak v aktivistickém spolku.

Co se týče Alešova názoru na polyamorii, tak jako ostatní informanti, i on s touto skupinou lidí nesouzní a svůj postoj ilustroval na příkladu: u jednoho jeho známého, který žil s dvěma lidmi zároveň, se vyskytla situace, kdy dotyčný, který byl ve vztahu déle, chtěl, aby ten druhý odešel. Příběh ale skončil nešťastně, onen známý se sám ze situace „sesypal“ a skončil na psychiatrii. Tím chtěl Aleš podtrhnout myšlenku, že tento styl života může být uspokojující po dobu zamilovanosti, ale při dlouhodobém soužití se může dostavit žárlivost a vyostřené emoce. Doplnil, že se svým současným partnerem se cítí jako stvoření jeden pro druhého a nechce se o něj s nikým dělit. Oba jsou věřící a víra je pro ně důležitým aspektem vztahu, např. se spolu modlí. Nevěřící partner by mu nevalil, ale sdílená víra je dle jeho slov

ta lepší. Argumentuje, že jako si vybral svého partnera, tak si vybral svoji víru. Naznačuje tím, že jde o vědomý postoj, za kterým si stojí. Dle jeho slov, víra jejich vztah formuje spíše, než jej ovlivňuje. Starší a zkušený partner mu v otázkách víry rozšiřuje obzory a vzájemně se jeden od druhého učí. Při dotazu, zdali se cítí součástí LGBT komunity, zdali to cítí jako svoji identitu, tak rozhodně ano a stejně jako u Jonáše je u něj důležitý sociální aspekt věci: rád se sdružuje s homosexuály a lesbami např. na festivalu Prague Pride. Považuje za důležité, aby LGBT komunita udržovala dialog s katolickou církví a vyhýbá se provokaci, které se některá LGBT hnutí dle něj dopouštějí.

Mikuláš se v otázce ostatních členů LGBT komunity vyjadřuje tím způsobem, že o těchto skupinách slyšel a nijak je neodsuzuje. Například u polyamorie uvádí, že soužití mnoha lidí je možné – děje se tak například v klášterech -, ale sex mezi nimi dle jeho názoru probíhat nemůže, protože tím nedochází k lásce jako k oběti. Ta lze konat jen ve dvou. Tento argument podporuje příkladem z přírody: nerosty se obětují rostlinám, rostliny býložravcům, býložravci dravcům, a tak to jde dále. A my, jako lidé, se musíme také obětovat druhému člověku – stojíme jen zdánlivě na pomyslném vrcholku (nad námi je Bůh). A takový vztah by měl být založen na lásce a důvěře. Mikuláš nesouhlasí s argumentem polyamoriků, že ve vztahu není žárlivost. Kde je žárlivost, není láska. Stejně jako Phillip, i on hovoří o kráse ve vztahu k Bohu: Bůh sice stvořil člověka jako krásného, ale na kráse nestojí tento svět. Na podporu tohoto argumentu uvádí příklad ze vztahu, kdy jeden z partnerů vážně onemocněl a ten druhý se o něj staral, obětoval se mu. Ačkoliv fyzická krása časem a okolnostmi ubývá, zůstává dle Mikuláše krása duševní.

3.6.3 Samota

Téma samoty se vyskytuje u většiny mých informantů. Zohledňuji období adolescence, v které dochází k uvědomění si vlastní sexuální orientace a kdy je patrné přijetí/nepřijetí tohoto faktu. Rovněž zmiňuji dospělost, tedy aktuální období, v kterém se informanti nacházejí a kdy jsou patrné následky vývoje k sobě i k druhým. Tehdy dochází k bilanci současného stavu, kdy si dospělí uvědomují svoji schopnost intimity a navázání partnerského vztahu, jak ve své teorii uvádí Erikson. U některých absence partnera vyvolává pocity izolace a vlastní nedostatečnosti. Někteří, například, předjímají budoucnost a obávají se samoty ve stáří. Pro přehlednost uvádím jednotlivé informanty a část jejich příběhu tak, jak se témata vynořují, a následně problematiku analyzuji.

Co se týče Jonáše, ten si svoji sexuální orientaci uvědomil v rané dospělosti, ve 25 letech. Náznaky ale pro něj byly patrné dříve, již v adolescenci. Líbil se mu nějaký kluk, ale nevěnoval tomu pozornost, a soustředil se spíše na učivo. Svůj vnitřní coming out prodělal díky kamarádovi, který je také homosexuál a který mu řekl, že si myslí, že je na kluky. Tak si Jonáš svoji orientaci uvědomil a svěřil se rovněž přátelům, kteří to bezvýhradně přijímají. U rodiny takové porozumění nezažívá. Jelikož bydlí na malém městě, občas se cítí společensky izolován, což se snaží vynahrazovat ježděním do Prahy za přáteli a častou aktivitou na Facebooku. Dalo by se říct, že právě Facebook mu pomáhá vytvářet si osobní identitu. Facebook se pro něj stává paralelou běžné komunikace. Přeci jenom, kdy se vidíme naživo, také vždy neprobíráme závažná intelektuální témata. Je normální bavit se o všednosti. Co lze považovat také za důležité, je zmínka o strachu ze samoty ve stáří. Jonáš vyjádřil tuto obavu a na jednom z našich setkání se svěřil, že mu právě zemřela babička. Zmínil nedůstojné podmínky ke konci jejího života. V samotě se umírá obtížněji. Tento strach se Jonáše velmi dotýká. I přes své vysoké ideály (křesťanské hodnoty, pacifismus) a dostatek přátel občas trpí pocity samoty a společenskou izolací.

Filip si svoji sexuální orientaci uvědomil v 16-17 letech bez sebevětších problémů. Sám se identifikuje jako bisexuální transvestita. V adolescenci mu začínalo připadat, dle jeho slov, že „ano, holky se mi líbí, ale jsou tu i jiný zajímavý věci“. Začal se zajímat o muže a převlékat se do ženských šatů. Celkově se cítit více femininní. Transsexuál ale není, svoji sexuální identitu má vyhraněnou jako muž, ale, dalo by se říci, s „ženskými zájmy“. Má rád ženy i muže a rád si hraje s hranicemi vlastní identity. O LGBT komunitě před naším rozhovorem téměř nevěděl, takže se ani neidentifikoval jako LGBT v nějakém širším rámci. Spíše se vyjadřoval kriticky k heterosexuální většině, která má potřebu „do všeho nám kecat“. Tím myslel aktivistické studenty, kteří mají, dle jeho slov, pocit, že všemu rozumí a mají tendenci lidé s odlišnou orientací soudit a dávat jim nevyžádané rady. Svůj současný dospělý život Filip považuje za ne moc uspokojivý. Má psychiatrickou zkušenost a je velmi kritický k dnešní době – všechno ho tak nějak „štve“. Několikrát se při našich setkáních vyjadřoval s jistou dávkou sebeironie, která přecházela až od vulgarity – „No jo, já, taková buzna.“, „No jo, já buran z malýho města.“. Tato tvrzení by se dala označit jako self-labeling (Moses, 2008). Ačkoliv má Filip několik přátel, cítí se osamocen. Zdá se, že má sny i přání: rád by například vystudoval vysokou školu, ke které má dle mínění druhých předpoklady, ale nevyhovuje mu současný stav školství. Věnuje se také literární tvorbě, při autorském čtení se cítí sebevědomý a žádaný. Sám sebe považuje za introverta, ale zároveň říká: „Já jsem prostě

grafoman a exhibicionista.“). Vypadá to, že se cítí izolovaně v současném světě – nebo alespoň v obraze, který o něm má.

Richard si svoji sexuální orientaci uvědomil v 19-20 letech. Erotické fantazie ohledně stejného pohlaví měl v dospívání, okolo 16-17 let, ale, dle jeho slov, uvědomění si to „jsem na kluky“ přišlo až v mladší dospělosti. Richard patří mezi ty, u kterých vnější coming out proběhl bez problémů, co se týče blízkých lidí (přátelé, rodina), ale komplikace nastaly v práci, kdy jeho kolegové odlišnou sexuální orientaci nepřijali. S těmito kolegy se nestýká. O samotě se explicitně nevyjadřuje, v současnosti žije s partnerem. Lze ale přepokládat, že komplikaci v zaměstnání měly vliv na jeho psychiku. Rozhodnutí se zrovna pro tuto profesi mělo pro něj velký význam z několika důvodů: motivačních, intelektuálních. Práci zkrátka opravdu chtěl vykonávat, byl k ní motivovaný pro její poslání a intelektuální bohatost. Z důvodu osobních sporů na pracovišti toho ale nebyl schopen.

Patrik si svoji sexuální orientaci uvědomil rovněž v klasickém rozmezí pubertálního věku, 12-13 let, a dle jeho slov tato událost proběhla bez problémů. Svěřil se záhy kamarádovi. Rodina se to ale dozvěděla až následkem problémů v práci, kdy kolegové jeho homosexualitu nepřijali. V této době nastalo pro Patrika náročné období, z práce byl odejit. Nalezení stálého partnera bylo pro něj dalším důvodem opuštění svého oboru i na úrovni motivace: začal se věnovat jiné profesi, v které se problémy s jeho orientací nevyskytovaly.

Aleš si svoji sexuální orientaci uvědomil v klasickém adolescentním věku, v 15 letech. Svou sexuální orientací si byl na objektivní úrovni jistý, ale co se týče sebepřijetí, trvalo mu deset let, než sám se sebou přestal bojovat. Vnitřní coming out šel ruku v ruce s vnějším – i před blízkými lidmi ve svém okolí se otevřel až ve svých 25 letech. Argumentoval homofobními názory svých přátel. To byl ostatně také důvod, proč se zdráhal svěřit svým rodičům (přátelé by to věděli). Nyní ale uvádí, že přátelé jsou „v pohodě“ a normálně se s nimi stýká. Jak jsem poznala Aleše z hodinového rozhovoru, vyjadřoval se stručně a příliš věci „nerozmazával“ – domnívám se proto, že i nevyřčená témata pro něj mohou být důležitá. Dovoluji si usuzovat, že vzhledem k jeho věku, v kterém si svoji sexuální orientaci uvědomil a s kterou zůstal během adolescence a mladší dospělosti zcela sám, se mohly dostavit pocity samoty a izolace. Jediný, kdo o jeho homosexualitě věděl, byl jeho bratr, s kterým měl společný internet, ale s kterým až do 25 let o tom nemluvil. Dokážu si představit, že musí být přinejmenším lehce stresující vědět, že bratr zná obsah mého internetového vyhledávače, ale na explicitní úrovni toto téma zůstává zamlčeno. Jak Aleš

později uvedl, před seznámením se se svým současným partnerem, si „hodně užíval“, měl hodně sexuálních partnerů. Ačkoliv nevázané chování v mladém věku není úplně neobvyklé, otázkou zůstává, nakolik Aleše tyto zážitky vnitřně naplňovaly a zdali to nebylo bouřlivou reakcí na léta samoty a izolace v adolescenci a mladší dospělosti. Dle svých slov je současný partner pro něj ztělesněným ideálem, lásku bez sexu si nedokáže představit a věrnost udává jako jednu z hodnot v partnerském svazku.

Mikuláš si jako jediný z mých informantů uvědomil svoji sexuální orientaci v pozdějším věku, ve 40 letech. Jak sám říká, „místní gay-galerka se mi za to vysmívá“. V dětství i adolescenci se u něj vyskytovaly platonické lásky i sexuální zkušenosti (první, dle jeho slov „nevinná“, v 7 letech), ale vnitřní i vnější coming out proběhl až ve středních letech. Vliv na to mělo nejspíš jeho rodiště, kde pojem homosexuál byl tabu a ten, o kom se jeho odlišná orientace věděla, byl předmětem výsměchů, pomluv a stereotypů. Mikuláš říká: „V mé generaci byl homosexuál někdo, kdo má vysoký hlas, vykroucenou chůzi a je promiskuitní.“ – a v tom se prý nenašel. Než proběhl coming out, Mikuláš svoji sexuální orientaci neřešil. Je možné, že bez přítomnosti reálných vzorů v blízkém okolí se ve své identifikaci neměl „o koho opřít“, neměl způsob, jakým by svoji odlišnou zkušenost a své prožívání pojmenoval.

3.6.4 Víra a křesťanské instituce

V poslední kapitole analýzy se budu zabývat problematikou víry a křesťanských institucí u mých informantů. Z rozhovorů vyplynulo, že téměř všichni pocítují konflikt, nebo minimálně napětí, mezi jejich vírou tak, jak ji prožívají sami na osobní, emocionální rovině, a tím, jak ji prezentuje nebo vyžaduje katolická církev. Budu se soustředit na výpovědi informantů ve chvíli, kdy hovoří o svých zkušenostech, co se týče jejich vnitřního světa, představ Boha, lásky a praktickém každodenním životě.

Co se týče Jonáše, jeho osobně zakoušená víra ovlivňuje jeho pojmání vztahů a každodenního života. Z křesťanství si odnáší, jak již bylo zmíněno v předešlých tématech, lásku a respekt k bližnímu. To se odráží například na jeho chápání ostatních LGBT skupin. Takovou lásku a respekt ale Jonáš vyžaduje i od svého potenciálního partnera. Víra u partnera u něj není stěžejní, ale musí respektovat tu jeho. Například chození do kostela. V době našeho setkání byl Jonáš nezadaný a dle svých slov žil v celibátu. Lásku bez sexu by si ale úplně představit nedokázal. Nějaké to “vyprášení hormonů” je prý nutné - nemusí se však jednat o nic “drsného”, stačí objímání nebo polibky. Z rozhovoru vyplynulo, že Jonáš

nesouhlasí s požadavkem katolické církve na celibát u kněží a se stanoviskem, že jediný právoplatný partnerský svazek je ten mezi mužem a ženou. Setkává se ale s řadou předsudků vůči katolické církvi (zejména na Facebooku), které nesdílí. Například, když mu někdo jeho víru vymlouvá (“Jonáši, tomu přeci nemůžeš věřit. Kristus není skutečný!”). Jonáš argumentuje poznatky historiků, které dokládají, že Ježíš Kristus skutečně žil.

Filip vstoupil do katolické církve zhruba ve svých 26 letech. Měl k tomu 3 důvody: jednak, že mu víra přijde racionální a tedy rozhodnutí stát se křesťanem mu připadalo rozumné. Jednak mu to dávalo smysl, i co se týče jeho intuice. A nakonec, cítil povinnost v rámci evropské civilizace, kdy chodí kolem kostelů a slaví křesťanské svátky. Tedy tradice. Chtěl “nakouknout pod skořápku” toho, zdali Bůh existuje, nebo ne. Již delší dobu cítil, že existuje. Přiblížil rovněž své chápání Boha. Začal tím, čím Bůh není. Rozhodně Bůh není “děda na obláčku”, není tím, kdo “tahá za nitky”. Také není zlo. Popisuje jej v abstraktních pojmech: je všudypřítomný, těžko uchopitelný, těžko představitelný. Bůh je to, co nevidíme. Onu pomyslnou “záclonu” poodhalíme, až zemřeme, až se fyzicky odebereme z tohoto světa.

V tu chvíli nastane věčná blaženost, což je nám lidem také nepochopitelné, protože pro nás mají věci začátek a konec. Vzápětí ale Filip Boha charakterizuje lidskými vlastnostmi: Bůh je laskavý, shovívavý, dobrý. A je to také tajemství, které vytváří společenství a dává nám svobodnou vůli. Například svobodnou vůli konat zlo. Bůh nás “nevodí za ručičku”, ale dává nám svobodu. V tom se shoduje s Mikulášem, jak bude zřejmé z analýzy dále.

Co se týče víry u partnera, shoduje se Filip s Jonášem v tom, že partner musí jeho víru akceptovat. Filip ale přidává další věc: nesmí se stavět mezi “něj a Boha”. Vztah k člověku vnímá skrze Boha. Když bude chtít jít v neděli na mši, tak půjde. Filip se charakterizuje jako liberální, ale rovněž tradiční člověk. Když by tyto jeho potřeby partner neakceptoval, došlo by k významnému konfliktu. Na námitky některých, že je to sobecké, argumentuje závazkem například vůči matce, který má většina, vůči zaměstnavateli a podobně - a stejně tak má Filip závazek vůči Bohu. Konkrétně dodává:

“I kdyby se měl celý svět zbláznit, tak já se mu (Bohu) prostě půjdu poklonit. Já se můžu chovat v životě leccjak blbě, různě kašlat, můžu se k němu chovat blbě, ale prostě kdykoliv cítím, že se ve mně hne to svědomí, že bych tam měl jít, tak tam prostě půjdu. A není nic, co by mi v tom zabránilo. (...) Skousnu hodně, ale je pro mě podstatné, aby mě akceptoval/a s tou vírou takový, jaký jsem.”

Stejně jako Patrik, Filip nemá rád masové zneužívání sexuality. Nemá rád, když se ze sexuality dělá byznys. Jako Patrik nesouhlasí s asistovanou reprodukcí, Filipovi vadí interrupce, respektive její masové zneužívání. Jak sám říká: “když se z toho dělá byznys”. Konkrétně:

“Já mám hrozný problém s interrupcí. Což jako dává logiku u věřícího člověka. Interrupce se dělala, děje a dítě bude, ale mě vadí masivní propaganda interrupce. Prostě když se z toho dělá průmysl. Já tam do jisté míry uznávám svobodu té ženy, svobodu toho dítěte, ale ano, Bůh nám dal svobodu, proto se tak rozhodl. Ale on si ty úroky vybere potom, jestli jsme to udělali špatně nebo ne....”

V tomto případě Filip používá Boha jako jakousi “morální záštitu”, varování před trestem a tendenci vysvětlit, že máme svobodnou vůli a neseme za ni plnou zodpovědnost.

Mikuláš vstoupil do katolické církve 14 dní po narození křtem, pochází z tradiční katolické rodiny. Jelikož je ale člověk racionální, víru si musel “osahat” sám. Vlastní zkoumání víry začalo v pubertě, zhruba v 15-16 letech. Mikuláš nyní vyvrací častou domněnku laiků, že víra je záležitost iracionální. S tím se shoduje s Filipem. Víra je pro ně záležitost vysoce racionální, důkazy mohou doložit z Bible. Mikuláš přímo říká: “Víra není proti rozumu, ale nad rozumem.” Vliv na jeho samostatnou cestu k víře mělo i rodinné zázemí, otec byl bigotní a matka zase příliš liberální. Mikuláš říká, že víra z dětství je dána na autoritě a ta “vlastní” na rozhodnutí. S tím souvisí i jeho pojmání Boha, které se shoduje s většinou mých informantů: Bůh není žádný “děda na obláčku”, to je spíše ona dětská představa. Bůh dle něj “neuráží rozum, ale lidskou pýchu.” Toto tvrzení má vztah k jeho pojmání lásky jako oběti, což přejímá z tomistické filosofie. “Na to, abych byl Pánem všeho, by mi Pán Bůh překážel,” dodává. Co se týče vztahu k církvi, domnívá se, že pro církev by bylo “výhodné”, aby prohlásila, že sex je vhodný jen pro toho, kdo se obětuje - což souvisí hlavně se ženami a panenstvím. Víra jej ovlivňuje i v dalších věcech. Při otázce na rovnoprávné sňatky homosexuálů odpověděl, že rodina je od slova “rodit” a to bude panovat jen mezi mužem a ženou. Svému příteli by “manžel” neřikal nikdy, ale právě slovo “přítel” pro něj má obrovskou hodnotu. S adopcí ale souhlasí: dítě musí vyrůstat v milujícím prostředí, a zdali to bude heterosexuálové nebo homosexuálové, to je irelevantní. Toto je jedna z věcí, s kterou se s církví neshodne - církev s tímto modelem má problém, pro ni představuje svátost manželství takový stav, kdy manželství je “plodné”, tedy dotyční založí rodinu. Jiný model pro církev neexistuje. Proto církev zavrhuje adopce dětí homosexuály.

Vychází ze svého filosofického modelu Nejsvětější Trojice, kdy Otec je dokonalý a pocítuje lásku k Synovi a naopak. Dále, celibát představuje další záležitost církve, s kterou Mikuláš souhlasí, ale s modifikací: dle něj by měl být celibát dobrovolný. Argumentuje členy řeckokatolické církve, u kterých to takto funguje a spousta lidí jich do celibátu vstupuje. A Mikuláš dodává: “Člověk je tvor svobodný a já jsem neměl manželku, která by mě ovlivňovala.”.

Richard je členem katolické církve odmalička, je pokřtěný. Jelikož ho ale ve víře nikdo nevychoval, ona “církvní socializace”, jak sám říká, proběhla až v pubertě, okolo 16-17. roku, kdy se o víru začal sám více zajímat. Vliv pak na něj měla také studia na vysoké škole, zhruba v této době “oficiálně” vstoupil do katolické církve. Okouzilo ho její intelektuální a spirituální bohatství. Nyní má ale s církví problém, dost se mu také proměnil obraz Boha. Zezačátku chápal Boha jako milosrdného, otevřeného, podporujícího. Nyní se mu ale zdráhá dát jakékoliv jméno. Problém s Bohem pro něj personifikuje problém s církví. Nelíbí se mu normativní, doktrinální systém, který církev vytváří kolem požívané víry. Sám Richard má velmi setřené hranice toho, kdo je a kdo není věřící - na rozdíl od církve, pro kterou je katolíkem výhradně ten, kdo je pokřtěný. S tím Richard nesouhlasí. Argumentuje tím, že ve svém životě potkal řadu takových “katolíků”, kteří ve svém životě ničemu nevěří, nemají prožívaný vztah s Bohem a jejich “víra” nemá žádný reálný dopad na jejich život. Takoví lidé jdou pouze jednou za čas do kostela a to pro Richarda nepředstavuje víru.

4 Diskuze

V následujících řádcích shrnu svoji analýzu a zodpovím na výzkumné otázky. Výzkumné rozhovory se šesti informanty pomocí mnou vytvořeného polostrukturovaného dotazníku nakonec odhalily čtyři tematické bloky: sociální síť, prolínání identit (sex. X víra), samota a víra x křesťanské instituce.

Na první (hlavní) otázku „Jak konceptualizují věřící lidé identifikující se jako LGBT své vztahy?“ by se dalo odpovědět následovně: informanti nacházejí ve víře hodnotový a intelektuální systém, který aplikují na svůj každodenní život a své přátelské i intimní vztahy. Jak bude patrné u další otázky, víra se pro ně stává oporou ve chvílích samoty, např. u Jonáše nebo Filipa. Ti, co vztahy mají, např. Richard nebo Aleš, vypovídají dle toho, zda-i je jejich

partner věřící, či nikoliv. Richard, jehož partner je nevěřící, říká, že s tím nemám problém, konkrétně uvádí:

“(...) On (partner) se teda proklamuje, že věřící není, že s církví nemá žádnéj vztah, ale v některých aspektech mi přijde víc věřící než já - protože je respektující jednoznačně.”

Aleš, jehož partner je věřící, říká:

“Prožíváme to stejně. Modlíme se spolu. (...) V tý víře je to rozhodnutí. Já si svého přítele vybral a kdybychom se rozešli, tak bych rozhodně nehledal jinde.”

Z výpovědí vyplývá, že láska k bližnímu, tak jak ji chápe křesťanství, se pro informanty stává pomocníkem v tom, jak jsou tolerantní k druhým v praktickém životě. Ať jsou sami, či zadaní, ať už jejich partneři jsou věřící, či nikoliv, převládá u informantů respekt k druhému. Jak podotýká Filip a Mikuláš, víra je pro ně záležitost vysoce racionální, a jak říká Aleš, v případě víry a jeho partnera se jedná o rozhodnutí, za kterým si stojí a za které nese zodpovědnost.

Co se týče druhé otázky (první podotázky): „Jakým způsobem nacházejí tito lidé průnik mezi svou vírou a svou sexuální identifikací?“, u většiny mých informantů platí, že svoji víru a své důvody pro členství v katolické církvi přehodnocují v průběhu věku spolu s tím, jak se vyvíjí jejich osobnost. Někteří z nich byli pokřtěni, takže fakticky jsou členy církve odmala, ale pocítují si víru "ošahat" po svém, najít si k ní vlastní cestu. To platí zejména pro období adolescence, kdy se probouzí jejich odlišná sexualita. Jak říká Erikson (1956), tehdy nedochází jen k tělesnému zrání, ale také ke zrání psychiky. Jedinec si vytváří své postoje - v případě informantů je to právě téma víry.

Průnik zmíněných dvou aspektů, tedy víry a sexuality, nacházejí informanti tím způsobem, že je jejich prožívaná sexuální orientace “odložena” na později - do mladší dospělosti (Jonáš), u některých třeba i do 40 let (Mikuláš). V mladší dospělosti dochází k vývojovému úkolu intimity (Erikson, 1956). Pokud je toto období nezvládnuté, může nastat problém s navazováním vztahů. To může být případ Jonáše, který se, jak sám říká, cítí osamocen a sociálně izolován. Co se týče adolescence u Jonáše, soustředil se například na učivo a úspěšné zvládnutí gymnázia, Mikuláš se věnoval zaměstnání a příležitostným přátelským vztahům, v kterých se vyskytovala občasná zamilovanost. Platí také, že důležitou roli hrají přátelé a osobní vzory. Nejvíce patrné je to u Jonáše, který se určitou sociální izolaci snaží kompenzovat popkulturou a dojížděním za přáteli. Konkrétně říká:

“Člověk potřebuje mít nějakou oporu. (...) A já, když nemám toho partnera, tak mám Boha.”

Je rovněž důležité zmínit, že křest ještě neznamena výchovu ve víře. Většina informantů, co byla pokřtěna, ve víře vychovávána nebyla. Nějakým způsobem ale k církvi pociťují vztah a mají potřebu se k ní vztahovat, případně se vůči ní vymezit. Platí, že osobně prožívaná víra se stává součástí té institucionalizované - nejde ji od sebe oddělit. Například Richardovo pojetí katolické církve se proměnilo natolik, že razantně změnil pohled na Boha. Konkrétně říká:

“Dneska se zdráhám dát Bohovi jakýkoliv jméno. Postava Ježíše Krista je pro mě problematická. Vzhledem k tomu, že je to pro mě příliš konkrétní a to těžko vydechávám. Celý ten normativní, doktrínální systém, který církev vytváří okolo prožívaný víry, to je pro mě nepřijatelný.”

Ti, co pokřtěni nebyli (Filip, Patrik), konvertovali k církvi přibližně ve věku mladší dospělosti. Vedly je k tomu převážně intelektuální důvody. Filip své důvody komentuje takto:

“Připadalo mi to jako ta správná cesta. Připadalo mi to jednak racionální, dále jsem cítil intuitivně, že je to tak v pořádku a dále jsem cítil jakýsi závazek, že jsem součástí té naší evropské civilizace.”

Z jeho výpovědi je patrné, že svoji osobně prožívanou víru vnímá v širším kontextu. Když chodil kolem kostelů, dotýkala se jej evropská tradice a v té chvíli cítil, že Bůh existuje. Patrik zase uvádí:

“Prostě jsem se cítil povoláný... (...) A rozhodně to nebylo kvůli sexuální orientaci.”

Poslední větou se snaží naznačit, že víra pro něj není způsob, jak se před svou sexuální orientací “schovat”. Zde je příznačné zmínit poznatek Fafejty (2016) o vyrovnání se se svou odlišnou sexuální orientací. Dle něj, jedinec, než aby dal na odiv svoji “deviaci”, raději se prezentuje jako asexuál, tedy člověk, který nepociťuje sexuální touhu. Na tomto poznatku je možné vidět paralelu s celibátem. Pro některé členy katolické církve by tak celibát mohl být jakýmsi “únikem” před sebou samým a před stigmatem společnosti. To ale není případ Patrika. Patrik patří k těm, kteří svoji sexualitu přijali bez problémů.

U třetí, poslední otázky (druhé podotázky) „Jak praktikují tito lidé svou víru a sexualitu?“ je patrné, že oba tyto aspekty se většina mých informantů snaží praktikovat aktivním trávením volného času, a to zejména s přáteli a blízkými. Ať už je jejich rodinné

zázemí či současná situace jakákoliv, u všech platí, že touží po pocitu sounáležitosti, po tom “někam patřit”, být součástí něčeho většího. Členství v katolické církvi či LGBT spolecích je pro ně způsob seberealizace. Takový způsob trávení času je naplňuje, praktické záležitosti pro ně mají větší smysl. Jak bylo řečeno u předešlých výzkumných otázek, většina z mých informantů se pro konverzi ke katolictví rozhodla z "vyšších", intelektuálních důvodů. Konkrétně Richard, když jsem se ho zeptala, zdali v jeho konverzi hrálo roli jeho studium, říká:

“Jednak studium, jednak překvapení, jaký nesmírný bohatství má katolická tradice, spirituální, intelektuální a další. A s tím souviselo moje rozhodnutí vstoupit do katolický církve.”

Zde je důležité zmínit, že u Richarda hrálo významnou roli jeho zaměstnání, které souviselo s jeho studiem a důvody pro konverzi. V zaměstnání se pak vyskytly konflikty související s jeho sexuální orientací a on se rozhodl ze zaměstnání odejít. Nyní žije spokojeně s partnerem. Ovšem, jeho vztah k hodnotovému systému související s jeho vírou se razantně proměnil.

Obecně platí, že všichni informanti se snaží najít mezi svojí vírou a svojí zažívanou sexuální orientací rovnováhu. Jsou si vědomi, že tyto dva aspekty jejich života mohou být často v konfliktu, ale jsou natolik součástí jejich identity, že je nejsou schopni oddělit. Nemohou si úplně tak snadno říci, že “to nechám jen tak být”.

5 Závěr

Z analýzy vyplynulo, že víra představuje pro informanty hodnotový a intelektuální systém, který uplatňují v každodenním životě. Pro některé představuje oporu ve chvílích samoty, pro ty, kteří mají partnery, pak možnost sdílet své přesvědčení s blízkým člověkem. Co se týče vztahu víry a sexuální identifikace, důležitý je pocit sounáležitosti a aktivní účast například na akcích spolků propojující LGBT katolíky. Identita, náboženská i sexuální, se utváří zejména v období adolescence, ale jak se ukázalo v analýze, u některých informantů k tomuto procesu dochází později. Potencionální konflikty mezi vírou a menšinovou sexuální orientací jsou vyvažovány snahou o zachování stabilní a kontinuální identity v rámci osobní historie jedince.

Limity této práce jsou malý výzkumný vzorek (6 informantů) a malý prostor odpovídající rozsahu bakalářské práce. Tématu se tak dostává jistého zjednodušení. Jedná se

však o v českém prostředí ojedinělé téma, které by si zasloužilo větší pozornost odborné veřejnosti a mělo by být podrobeno dalšímu zkoumání, například v diplomové či rigorózní práci. Do budoucna by bylo zajímavé podrobit tuto tematiku kvantitativní analýze se značně větším počtem respondentů.

6 Seznam použitých zdrojů

Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). Třetí pohlaví. Praha: Scientia Medica.

Cunningham, L. S. (2013). Úvod do katolictví, vyd. Praha: Volvox globator.

Curran, D. J., & Renzetti, C.M. (2003). Ženy, muži a společnost. Praha: Nakladatelství Karolinum.

Černoušek, M. (1994). Šílenství v zrcadle dějin. Praha: Grada.

Erikson, E. H. (1956). The problem of ego identity. Journal of the American Psychoanalytic Association, 4(1), 56-121.

Fafejta, M. (2006). Sexualita a sexuální identita. Praha: Portál.

Giddens, A. (2012). Proměna intimity. Praha: Portál.

Halík, T. (2004). Vyzýván i nevyzýván. Praha: Lidové noviny.

Halík, T. (2012). Chci, abys byl. Praha: Lidové noviny,

Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál.

Hromada J. & Procházka I. & Stehlíková, D. (1995). Homosexualita, společnost a AIDS v ČR. Praha: Orbis.

Malina, J. & kol. (2009). Antropologický slovník. Brno: Masarykova univerzita.

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status I. Social Psychology, 3(5), 551-558.

Martínková, I. (2012). Formování identity (Bakalářská práce). Dostupné z <https://theses.cz/id/i0t8st/Martinkova.pdf>.

Morris, L. A. (1997). The Male Heterosexual. California: Sage Publications, Inc.

- Mottlová, I. (2009). Současná česká společnost a homosexualita v dospělé populaci (Diplomová práce). Dostupné z <https://theses.cz/id/st7a3j/56140-594576394.pdf>.
- Možný, I. (2006). Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Nakonečný, M. (2009). Psychologie osobnosti. Praha: Academia.
- PIETKIEVICZ, I.J. KOŁODZIEJCZYK-SKRYPEK, M. *Living in Sin? How Gay Catholics Manage Their Conflicting Sexual and Religious Identities*. Archives of Sexual Behavior, 2016. 45(6). 1573-1585.
- Putna, M. C. (2012). Křesťanství a homosexualita. Praha: Torst.
- Rosen, R., & Rosen, R. L. (1981). Human Sexuality. New York: Knopf Publishing Group.
- Sedláček, L. (2007). Asexualita: sociální konstrukce slasti (Diplomová práce). Dostupné z https://is.muni.cz/th/zlc8v/DP_Lukas_Sedlacek.pdf.
- Slaměnik, I., Výrost J. (2008). Sociální psychologie. Praha: Grada Publishing, a.s.
- Sokol, J. (2003). Člověk a náboženství. Praha: Portál.
- Stehlíkova, D. a kol. (2007). Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha: Úřad vlády ČR.
- Sternberg, R. J. (2018). A triangular theory of love. Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, 12(1), 50-67.
- Říhová, L. (2012). Vliv sexuální orientace na hodnocení jedince okolím (Bakalářská práce). Dostupné z https://dk.upce.cz/bitstream/handle/10195/49097/RihovaL_VlivSexualni_MR_2013.pdf?sequence=3&isAllowed=y.
- Vráblíková, K. (2006). Gay a lesbické hnutí v České republice. Global Politics, (5)1. ISSN 1213-7685.
- Weiss, P. & kol. (2010). Sexuologie. Praha: Grada Publishing.
- Zetíková, M. (2008). Utváření sexuální identity v procesu coming outu u dospívajících gayů (Rigorózní práce). Dostupné z https://is.muni.cz/th/x9gc/rigo_Zetikova.pdf

7 Přílohy - Polostrukturovaný dotazník

Kdy jste si uvědomil svoji sexuální orientaci?

Kdy jste vstoupil do katolické církve?

Jaké byly Vaše důvody pro vstup do katolické církve?

Mohl byste přiblížit své chápání Boha?

Jak Vaše rodina, přátelé a okolí přijímá Vaši sexuální orientaci?

Kdy jste se poprvé zamiloval? Jaká to pro Vás byla zkušenost?

Kdy jste měl svůj první sexuální vztah? Jaká to pro Vás byla zkušenost?

Je pro Vás ve vztahu důležitá víra partnera?

Máte nějakou představu ideálního partnera? Je nějaká kniha/film, kde se taková postava vyskytuje? Proč zrovna takový partner?

Máte nějaký ideál, hodnoty v rámci lásky/partnerství? Ovlivňuje Vás v tomto Vaše víra?

Co si představíte, když se řekne rodina?

Dokážete si představit sex bez lásky? Proč ano, proč ne?

Dokážete si představit lásku bez sexu? Proč ano, proč ne?

Máte pocit, že obecně Vaše vztahy/pojetí lásky ovlivňuje Vaše víra?

Jaký je Váš názor na polyamorii, tedy soužití ve více milostných vztazích současně?

Jaký je Váš názor na celibát, tedy dobrovolné zřeknutí se pohlavního života?

Jaký je Váš názor na asexualitu, tedy absenci sexuální touhy, případně orientace?

Jak vnímáte transgender osoby? Dokázal byste si s transgender osobou představit vztah?

Cítíte se být součástí LGBT komunity? Proč ano, proč ne? Máte k ní nějaké výhrady?

Setkáváte se s předsudky vůči katolické církvi ve svém okolí, případně uvnitř LGBT komunity?

Vnímáte se jako LGBT katolík? Chápete to jako svoji identitu?

Dalo by se říct, co pro Vás znamená láska?